

Ekonomiutskottet

Statsrådets redogörelse om den nationella energi- och klimatstrategin

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse om den nationella energi- och klimatstrategin (SRR 8/2025 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för betänkande och till kommunikationsutskottet, jord- och skogsbruksutskottet och miljöutskottet för utlåtande.

Utlåtanden

Utlåtande har lämnats av

- jord- och skogsbruksutskottet JsUU 8/2026 rd
- kommunikationsutskottet KoUU 4/2026 rd
- miljöutskottet MiUU 9/2026 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- industriråd Petteri Kuuva, arbets- och näringsministeriet
- konsultativ tjänsteman Reetta Sorsa, jord- och skogsbruksministeriet
- konsultativ tjänsteman Birgitta Vainio-Mattila, jord- och skogsbruksministeriet
- trafikråd Saara Jääskeläinen, kommunikationsministeriet
- miljöråd Outi Honkatukia, miljöministeriet
- specialforskare Kimmo Ollikka, Statens ekonomiska forskningscentral
- forskningschef, specialforskare Juha Mikola, Naturresursinstitutet
- direktör Maiju Seppälä, Energimyndigheten
- ledande beredskapsexpert Tapio Tourula, Försörjningsberedskapscentralen
- branschdirektör Jari Liski, Meteorologiska institutet
- ordförande Jyri Seppälä, Finlands klimatpanel
- utvecklingschef Sampo Soimakallio, Finlands miljöcentral
- vice verkställande direktör Asta Sihvonon-Punkka, Fingrid Abp
- verksamhetsledare Riitta Silvennoinen, Suomen vetyklusteri
- Principal Scientist, Energy Transition Tiina Koljonen, Teknologiska forskningscentralen VTT Ab
- verkställande direktör Harri Laurikka, Bioenergi rf
- ledande expert Janne Peljo, Finlands näringsliv rf
- ekonom, klimatpolitisk expert Petteri Haveri, Finsk Energiindustri rf

Betänkande EkUB 10/2026 rd

- energiexpert Anssi Kainulainen, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- energi- och klimatchef Ahti Fagerblom, Skogsindustrin rf
- verksamhetsledare Annukka Saari, Lokalkraft rf
- direktör för hållbarhetsprogrammet Outi Haanperä, Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra
- verksamhetsledare Marju Silander, Finlands Egnahemsförbund rf
- intressebevakningsdirektör Matias Ollila, Finlands förnybara rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Konkurrens- och konsumentverket
- Caruna Ab
- Elenia Oy
- Fortum Abp
- Gasum Ab
- Helen Ab
- Motiva Ab
- Neova Oy
- Nordkraft Abp
- Energianvändare i Finland rf
- Industrins Kraft Abp
- Climate Leadership Coalition ry
- Livsmedelsindustriförbundet rf
- Energiakaupungit ry
- Kemiindustrin KI rf
- Koneyrittäjät ry
- Konsumentförbundet rf
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- Biokretslopp och Biogas Finland rf
- Finlands naturskyddsförbund rf
- Teknologiindustrin rf
- professor Markku Kulmala
- professor emeritus Markku Ollikainen.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Energi- och klimatstrategin som en del av planeringssystemet för klimatpolitiken

Utgångspunkter för bedömningen

Statsrådet godkände i slutet av 2025 tre centrala energi- och klimatpolitiska planer, det vill säga energi- och klimatstrategin (SRR 8/2025 rd), den klimatpolitiska planen på medellång sikt (SRR 9/2025 rd) och klimatplanen för markanvändningssektorn (SRR 11/2025 rd). Planerna har lämnats till riksdagen för behandling i form av statsrådets redogörelser. Till planeringssystemet för klimatpolitiken enligt klimatlagen hör en långsiktig plan, en plan på medellång sikt, en plan för anpassning till klimatförändringen samt en klimatplan för markanvändningssektorn.

Betänkande EkUB 10/2026 rd

Energi- och klimatstrategin, som bereds varje valperiod under ledning av arbets- och näringsministeriet, anger riktlinjerna för energipolitiken och bildar ett övergripande handlingsprogram tillsammans med den industripolitiska redogörelsen. Målet är att gå vidare mot ett klimatneutralt och därefter med avseende på växthusgasutsläppen nettonegativt samhälle så att regeringen inte genom sina egna beslut eller politiska åtgärder höjer medborgarnas vardagskostnader, försvagar näringslivets konkurrenskraft eller ökar kostnaderna för jordbruket. Enligt strategin ska de fastställda målen nås med så kostnadseffektiva, verkningfulla och hållbara metoder som möjligt.

Energi- och klimatstrategin har samordnats med klimatplanen på medellång sikt (Kaisu), som har beretts av miljöministeriet. I energi- och klimatstrategin fastställs de politiska åtgärderna för att minska utsläppen från den industri och energiproduktion som omfattas av utsläppshandeln. I klimatplanen på medellång sikt fastställs metoderna för att minska utsläppen inom den så kallade ansvarsfördelningssektorn, som inte omfattas av EU:s nuvarande utsläppshandelssystem. Klimatåtgärderna inom markanvändningssektorn ingår i energi- och klimatstrategin och planeringen av dem samordnas av jord- och skogsbruksministeriet. Ministeriet svarar också för genomförandet av klimatplanen för markanvändningssektorn, som lämnades 2022 i form av en redogörelse av statsrådet. Energi- och klimatstrategin omfattar således växthusgasutsläppen från utsläppshandelssektorn, ansvarsfördelningssektorn och markanvändningssektorn samt upptaget genom sänkor inom markanvändningssektorn och övriga sektorer.

Redogörelsen utgår från målet att Finland ska bli en föregångare inom ren energi i Europa. Ett centralt element är åtgärder som främjar industrins energiomställning och investeringar. Samtidigt har regeringen i sitt regeringsprogram förbundit sig till klimatlagens och EU:s mål om minskade utsläpp. Energi- och klimatstrategin utgår också från de målen. I Finland uppkommer cirka 70 procent av de växthusgaser som värmer upp klimatet från energiproduktion och energikonsumtion, inklusive transporter. Därför är energipolitiken och klimatpolitiken nära kopplade till varandra.

Ekonomiutskottet granskar redogörelsen utifrån sitt eget ansvarsområde. Även om redogörelsen täcker alla klimatpolitiska sektorer ligger tyngdpunkten i ekonomiutskottets granskning på energipolitiken och bedömningen av utsläppshandelssektorn, särskilt på grund av att ansvarsfördelningssektorn och markanvändningssektorn också granskas i de separata klimatplanerna som utarbetas i enlighet med klimatlagen. Utlåtanden om redogörelsen har lämnats av kommunikationsutskottet (KoUU 6/2026 rd), jord- och skogsbruksutskottet (JsUU 8/2026 rd) och miljöutskottet (MiUU 9/2026 rd).

Klimatpolitiska mål och lägesbild

Finland har i egenskap av EU-land förbundit sig till Parisavtalet och arbetar för att främja klimatinsatser som begränsar uppvärmningen till högst 1,5 grader. Ett centralt element är avtalsparternas skyldighet att upprätthålla sitt åtagande att minska utsläppen och skärpa sina åtgärder minst vart femte år.

Klimatlagen (423/2022) innehåller bestämmelser om målen för utsläppsminskningen inom ansvarsfördelningssektorn och utsläppshandelssektorn för 2030, 2040 och 2050. Dessa sektorer

Betänkande EkUB 10/2026 rd

ska minska sina utsläpp med minst 60 procent före 2030, minst 80 procent före 2040 och minst 90 procent före 2050, dock med sikte på 95 procent jämfört med 1990 års nivå. I lagen har det också ställts upp ett mål för klimatneutralitet för 2035, det vill säga att Finlands nettoutsläpp ska vara noll senast 2035. I praktiken innebär det att utsläppen av växt- husgaser får vara högst lika stora som upptaget år 2035. Upptaget kan ske både på teknisk och naturlig väg. I lagen fastställs också att upptaget i sänkor ska öka för att målet om klimatneutralitet ska kunna uppnås och att upptaget ska fortsätta öka efter 2035.

EU antog 2023 unionens nya klimatmål för 2030. I EU:s klimatlag skrevs det in ett mål om att minska EU:s växthusgasutsläpp med minst 55 procent jämfört med 1990, som ett steg mot att nå målet om klimatneutralitet 2050. I mars 2026 godkändes en ändring av den europeiska klimatlagen så att det bindande klimatmålet för 2040 är att minska EU:s nettoutsläpp av växthusgaser med 90 procent före 2040 jämfört med 1990 års nivå.

Finland bedöms ha lyckats bra med utsläppsminskningarna (se även MiUU 9/2025 rd — SRR 8/2025 rd). Mellan 2005 och 2024 har de totala utsläppen minskat med 44 procent. Enligt Statistikcentralens snabbestimat hade de totala växthusgasutsläppen år 2024 (markanvändningssektorn inte medräknad) sjunkit med 46 procent jämfört med 1990 och med 55 procent jämfört med 2003, då utsläppen var som högst under perioden 1990–2024.

Om markanvändningssektorn tas med i beräkningarna har nettoutsläppen dock inte minskat under granskningsperioden 2005–2024. För att klimatneutralitetsmålet ska nås genom enbart inhemska åtgärder krävs det betydligt större nettosänkor inom markanvändningssektorn 2035 samt större utsläppsminskningar och tekniska sänkor inom utsläppshandels- och ansvarsfördelningssektorn. Om underskottet inte kan kompenseras genom ytterligare åtgärder eller genom köp av sänkenheter från andra EU-medlemsländer, överförs underskottet på ansvarsfördelningssektorn. För att målen ska nås behövs insatser från alla sektorer.

Utsläppshandelssektorn

Utsläppshandeln är det viktigaste styrmedlet för EU:s klimatpolitik, och ekonomiutskottet har i flera sammanhang betonat dess betydelse särskilt när det gäller kostnadseffektivitet och teknikneutralitet. Det reviderade utsläppshandelsdirektivet trädde i kraft i maj 2023. Genom direktivet utvidgades tillämpningsområdet för den allmänna utsläppshandeln (ETS1) till sjöfart. Dessutom inrättades ett separat utsläppshandelssystem (ETS2) som inte omfattas av den allmänna utsläppshandeln och som gäller vägtransporter, separat uppvärmning av byggnader, arbetsmaskiner och industri. Efter utvidgningen omfattar den allmänna utsläppshandeln energiproduktion, industri, sjöfart och flygtrafik. Till skillnad från den allmänna utsläppshandeln räknas ETS2-utsläppen inte till utsläppshandelssektorn i växthusgasinventeringen, utan fortsättningsvis till ansvarsfördelningssektorn.

EU:s utsläppshandelsdirektiv kommer att ses över 2026 när kommissionen blir klar med utvärderingarna av flera centrala frågor och med förslagen till utsläppsmål för 2040. Det är väsentligt att säkerställa att EU:s mål som gäller en nettominskning av utsläppen före 2040 fördelas ändamålsenligt mellan olika sektorer. Ekonomiutskottet betonar det som sägs i redogörelsen om att Finland även framöver aktivt ska arbeta för att EU:s mål om minskade

Betänkande EkUB 10/2026 rd

utsläpp ska riktas främst till utsläppshandelssektorn, som bör vidareutvecklas på ett marknadsbaserat och teknikneutralt sätt.

Utskottet betonar att det i samband med den kommande översynen av utsläppshandelssystemet är viktigt att göra en heltäckande bedömning av hur regleringen av utsläppshandeln fungerar. Finland bör aktivt påverka utvecklingen av regleringen så att utsläppshandelssystemet sammantaget blir ett kostnadseffektivt och teknikneutralt styrmedel för EU:s klimat- och energipolitik samt främjar ibruktagandet av tekniska sänkor. Ekonomiutskottet fäster fortfarande uppmärksamhet vid behovet av att aktivt påverka frågan i samband med revideringen av utsläppshandelsdirektivet.

Redogörelsen lyfter också fram den så kallade 95-procentsregeln för anläggningar som använder biomassa. Också ekonomiutskottet har bland annat i samband med behandlingen av lagen om utsläppshandel (EkUB 7/2025 rd — RP 24/2024 rd) fäst kritisk uppmärksamhet vid avgränsningen av tillämpningsområdet för utsläppshandeln (ETS 1), som innebär att anläggningar där mer än 95 procent av utsläppen härrör från förbränning av biomassa faller utanför tillämpningsområdet 2026. Det innebär att anläggningarna i fråga inte kan utnyttja det eventuella incitamentet för den allmänna utsläppshandeln. Vid ekonomiutskottets sakkunnigutfrågning har avgränsningen ansetts vara diskriminerande och försvaga utsläppshandelns teknikneutralitet. Utskottet hänvisar till sin tidigare bedömning att regeln enligt utskottets uppgifter kan leda till att de anläggningar i Finland som lämpar sig bäst för koldioxidinfångning riskerar att stå utanför incitamenten inom utsläppshandeln. Utskottet förutsätter att statsrådet arbetar aktivt för att anläggningar som använder mer än 95 procent hållbar biomassa som bränsle bör återinföras i EU:s allmänna utsläppshandel. *(Utskottets förslag till ställningstagande)*

Redogörelsen tar också fasta på sjöfartens och flygtrafikens roll för Finlands konkurrenskraft, försörjningsberedskap och tillgänglighet: cirka 96 procent av utrikeshandeln går sjövägen, alltså måste särskild uppmärksamhet fästas vid att säkerställa vintertrafiken till sjöss och kostnadskonkurrenskraften. Detta måste beaktas när utsläppshandeln utvecklas. Flygtrafiken spelar en avgörande roll för den internationella passagerartrafiken och turismen. EU:s åtgärder för att minska utsläppen, såsom en skärpning av handelen med utsläppsrätter för flygtrafik och skyldigheten att leverera hållbara bränslen, höjer kostnaderna och utmanar Finlands logistiska konkurrenskraft, och ytterligare åtgärder behövs både för att främja en ren omställning och för att dämpa kostnadseffekterna.

Ansvarsfördelningssektorn

I klimatplanen på medellång sikt, som utarbetades parallellt med energi- och klimatstrategin, föreslås såväl politiska åtgärder som nya åtgärder för ansvarsfördelningssektorn. Åtgärdsprogrammet som ingår i klimatplanen omfattar både sektorsspecifika åtgärder och övergripande lösningar som tillsammans utgör de politiska åtgärder som genomförs inom ansvarsfördelningssektorn. Syftet med åtgärderna är att minska Finlands utsläpp inom ansvarsfördelningssektorn.

Betänkande EkUB 10/2026 rd

Genom åtgärdsprogrammet kan ansvarsfördelningssektorn hålla sig till utsläppskvoterna för 2021—2030, förutsatt att de tillgängliga flexibiliteterna beaktas. Med beaktande av flexibilitetsmekanismen i utsläppshandelssystemet (ETS1) gör de politiska åtgärderna i klimatplanens åtgärdsprogram det möjligt att minska de beräknade utsläppen med uppskattningsvis en miljon ton koldioxidekvivalenter före 2030.

Finland har möjlighet att annullera en viss andel av de utsläppsrätter som auktioneras ut och öka sin kvot för ansvarsfördelningssektorn i motsvarande omfattning. Ekonomiutskottet fäster dock kritisk uppmärksamhet också vid att det i redogörelsen inte nämns vad det kostar Finland att i stället för att auktionera ut utsläppsrätter annullera utsläppsrätter för att täcka utsläppen inom ansvarsfördelningssektorn.

I strategin anses det sannolikt att underskottet inom markanvändningssektorn för perioden 2021–2025 överförs till ansvarsfördelningssektorn, varvid den årliga utsläppskvoten inom ansvarsfördelningssektorn minskas med ett belopp som motsvarar underskottet. En medlemsstat kan vid behov köpa utsläppsminskningsenheter inom ansvarsfördelningssektorn från andra medlemsstater. Tillgången på utsläppsminskningsenheter är osäker.

Ekonomiutskottet har bedömt klimatplanen på medellång sikt mer detaljerat i sitt utlåtande (EkUU 5/2026 rd). Utskottet betonar liksom i nämnda utlåtande att man i de kommande åtgärderna som helhet bör prioritera sådana styrmedel som förbättrar åtgärdernas kostnadseffektivitet och affärsmöjligheterna. Elektrifieringen har en central roll när det gäller att minska utsläppen, och det är väsentligt att investeringsmiljön och regelverket för förnybar energi är internationellt konkurrenskraftiga och att klimatlösningarna integreras i samhällets grundläggande infrastruktur. Det är överlag osäkert om åtagandena om minskade utsläpp inom ansvarsfördelningssektorn kommer att uppfyllas. Bestämmelserna om ansvarsfördelningssektorn sträcker sig för närvarande fram till 2030. Vilka bestämmelser som kommer att gälla efter 2030 hänger samman med fastställandet av EU:s klimatmål för 2040 och preciseras i samband med beredningen.

När det gäller åtgärderna inom transportsektorn konstaterade utskottet i sin granskning av klimatplanen på medellång sikt att det är viktigt att identifiera sektorns betydelse för Finlands konkurrenskraft. På grund av vårt geografiska läge, avstånden och klimatet är transporter och logistiken ännu viktigare för Finland än för våra konkurrenter, och logistikkedjans totala avgiftsbörda är hög i Finland jämfört med de centrala konkurrentländerna. Också kommunikationsutskottet har i sitt utlåtande om den nu aktuella redogörelsen (KoUU 4/2026 rd) särskilt betonat betydelsen av att åtgärderna är realistiska, kostnadseffektiva och teknikneutrala samt att Finlands särskilda förhållanden, konkurrenskraft och försörjningsberedskap beaktas.

Ekonomiutskottet har också i fråga om åtgärderna inom jordbruket betonat att en central utgångspunkt för bedömningen är att åtgärderna riktas in på de mest verkningsfulla och kostnadseffektiva lösningarna. Utskottet välkomnar att redogörelsen identifierar betydelsen av biogas och återvinning av näringsämnen och sambandet med försörjningsberedskapen.

Betänkande EkUB 10/2026 rd

Markanvändningssektorn

Enligt regeringsprogrammet ska skogarnas kolsänkor vårdas på lång sikt med beaktande av den långsamma realiseringen av konsekvenserna samt tillgången på virke inom industrin. Ändringarna genomförs så att de vid ingången av 2030-talet främjar en ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbar vård och användning av skogarna samt skogens roll som kolsänka. Kvaliteten på skogsvården tryggas på ett sätt som gagnar skogsägarna och hela samhället. Användningen av skogarna ska enligt regeringsprogrammet inte begränsas.

Åtgärderna inom markanvändningssektorn har ett mångfacetterat samband med energipolitiken och energiproduktionens klimatpåverkan. Utnyttjandet av trä i energiproduktionen har varit en viktig faktor i Finland i den inledande fasen av omställningen till ren energi och i övergången från värmeproduktion baserad på stenkol till andra energikällor för värmeproduktion. På längre sikt ses i värmeproduktionen ett allt större inslag av förbränningsfria, elektriska och integrerade lösningar, såsom värmepumpar, spillvärmeåtervinning och elpannor, vilket avspeglas som en nedgång för bioenergi, står det i strategin. Användningen av trä som energikälla har dock en särskild betydelse framför allt för leveranssäkerheten och försörjningsberedskapen för värme, som behandlas separat nedan.

Trä är Finlands viktigaste förnybara naturresurs, precis som det står i strategin. Finlands skogar och en hållbar skötsel och användning av dem samt säkerställandet av skogsnaturens biologiska mångfald är ett viktigt led i bekämpningen av och anpassningen till klimatförändringen. Skogar som växer bra producerar en förnybar råvara som kan ersätta fossila råvaror. Dessutom fungerar skogarna som kolsänkor.

Ekonomiutskottet instämmer i det som konstateras i redogörelsen om att skogsbrukets möjligheter att skapa stort mervärde är betydande också i framtiden. Finland tryggar betingelserna för skogssektorns verksamhet för att tillgodose en ökande internationell efterfrågan. De politiska åtgärderna som berör användningen av skogarna får inte leda till att fabriker flyttas från Finland till andra länder.

Ekonomiutskottet instämmer liksom miljöutskottet (MiUU 9/2026 rd) i det som sägs i redogörelsen om att det för att markanvändningssektorns EU-åtaganden ska kunna genomföras behövs verkningsfulla åtgärder som är ekonomiskt förnuftiga och som inte försämrar verksamhetsförutsättningarna för den inhemska skogsbranschen. Ekonomiutskottet instämmer också i miljöutskottets bedömning att skogssektorns mervärde bör höjas. En ökad livslängd för skogsindustrins slutprodukter ökar kollagen utanför produktionskedjan och är ofta ett mycket kostnadseffektivt sätt att förlänga kolbindningen.

Ekonomiutskottet lyfter också fram jord- och skogsbruksutskottets bedömning (JsUU 9/2026 rd) om att jämfört med andra klimatpolitiska sektorer är beräkningen av växthusgasutsläpp inom markanvändningssektorn förenad med mycket stora osäkerhetsfaktorer när det gäller både själva beräkningen och naturförhållandena. Det förekommer också skillnader mellan medlemsländerna vad gäller LULUCF-beräkningen. Utmaningarna i anslutning till scenarierna konkretiserades i samband med beredningen av energi- och klimatstrategin.

Betänkande EkUB 10/2026 rd

Också miljöutskottet har i sitt utlåtande (MiUU 9/2026 rd) granskat utsläppsutvecklingen inom markanvändningssektorn och de utmaningar som den medför. Om markanvändningssektorn är en kalkylmässig utsläppskälla under perioden 2021–2025, får en medlemsstat köpa LULUCF-enheter från en annan medlemsstat. Många EU-medlemsländer har emellertid liksom Finland meddelat att de har svårigheter att uppnå LULUCF-målen, och det är inte känt om LULUCF-enheter kommer att kunna köpas. Under perioden 2026–2030 baserar sig granskningen av LULUCF-skyldigheten på inventeringen av växthusgaser. År 2030 ska sänkan inom markanvändningssektorn i Finland ligga på -3,8 miljoner ton koldioxidekvivalenter och åren 2026–2029 får nettoutsläppen uppgå till sammanlagt högst 4,3 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Enligt preliminära uppgifter från 2023 var LULUCF-sektorn i Finland en utsläppskälla på i genomsnitt 11,8 miljoner ton koldioxidekvivalenter 2021–2023. Enligt strategin behöver man med andra ord uppväga totalt 42,5 miljoner ton koldioxidekvivalenter 2026–2029 för att följa utsläppsbanan. Målen för markanvändningssektorn kan inte nås utan betydande tilläggsåtgärder.

Vid ekonomiutskottets sakkunnigutfrågning uttrycktes också oro över hur underskottet i sänkorna inom markanvändningssektorn ska täckas inom ansvarsfördelningssektorn: det har bedömts att detta inte är motiverat eller ens möjligt med hänsyn till det övergripande samhällsekonomiska intresset. Ekonomiutskottet betonar att frågan också i vidare bemärkelse hänför sig till problemen med den sektorsspecifika strukturen för EU:s klimatpolitik. För att åtgärderna för att minska utsläppen ska vara kostnadseffektiva bör det finnas ett enda bindande utsläppsminskningmål istället för att varje sektor granskas skilt för sig.

Finland – en föregångare inom ren energi

Investeringar i omställningen till ren energi

Energi- och klimatstrategin och statsrådets industripolitiska redogörelse (SRR 1/2025 rd) utgör en helhet som i enlighet med regeringsprogrammet dels ska göra Finland till en föregångare inom ren energi i Europa, dels stärka attraktionskraften för Finlands investeringsmiljö och öka investeringarna i ren energi i Finland. De detaljerade riktlinjerna i energi- och klimatstrategin (avsnitten 2.2–2.12) säkerställer leveransen av ren energi till ett överkomligt pris för industrin, näringslivet och hushållen. Fokus i den industripolitiska redogörelsen ligger på Finlands möjligheter att kraftigt öka produktionen av ren el för att bemöta industrins växande behov. Regeringen beslutade vid budgetramförhandlingarna våren 2024 att som en del av tillväxtpaketet för en hållbar ekonomisk tillväxt i Finland införa en tidsbestämd skattegottgörelse för stora industriella investeringar i omställningen till ren energi. Lagen om skattegottgörelse för vissa stora investeringar som syftar till en klimatneutral ekonomi (148/2025) trädde i kraft den 1 maj 2025.

Vikten av investeringar i omställningen till ren energi har ökat ytterligare på grund av att det världspolitiska läget har förändrats. Rysslands anfall mot Ukraina och användningen av energileveranser som ett vapen har medfört en geopolitisk kris. Det är därför ännu mer angeläget att EU och Finland minskar sitt beroende av fossila bränslen genom att påskynda införandet av förnybar energi, utfasningen av kol inom industrin och ökningen av den egna tillverkningskapaciteten inom branscher som är strategiskt viktiga för omställningen till en

Betänkande EkUB 10/2026 rd

klimatneutral ekonomi. Efter att redogörelsen lämnats till riksdagen har situationen skärpts ytterligare till följd av kriget mellan Förenta staterna och Iran, vilket ytterligare framhäver vikten av att fasa ut fossila bränslen och betydelsen av att ha tillgång till kritiska råmaterial.

Finlands styrkor när det gäller investeringarna i omställningen till ren energi bygger på ren el: år 2025 hade Finland Europas billigaste el, och utfasningen av fossila bränslen är på god väg. Enligt uppgifterna från 2024 var redan 96 procent av elproduktionen utsläppsfri. Dessutom har Finland fortfarande goda förutsättningar att öka produktionen av förnybar energi. Det utgör en utmärkt grund för den eldrivna industrin, såsom vätgasekonomi, datorhallar eller metalltillverkning. I Finland planeras för närvarande investeringar i omställningen till ren energi till ett värde av över 300 miljarder euro. År 2025 var ett rekordår, då projekt till ett totalt värde av mer än 8 miljarder euro färdigställdes.

Ekonomiutskottet fäster dock samtidigt uppmärksamhet vid sakkunnigas bedömning om att investeringarna i elintensiv tillverkningsindustri med högre förädlingsvärde, som samtidigt i vidare bemärkelse gynnar det finländska samhället, ännu inte har kommit igång i större skala. I nuläget inriktas investeringar som ökar förbrukningen särskilt på elektrifiering av uppvärmningen, ellager och projekt som främjar digitaliseringen av samhället, såsom datorhallar.

Elektrifieringen och investeringarna i industriell produktion förutsätter att Finland är en attraktiv och förutsägbar verksamhetsmiljö, särskilt när det gäller lagstiftning och andra styrmedel. Det krävs också att vi har ett stabilt och smidigt tillståndssystem. En oförutsägbar lagstiftningsmiljö kan leda till ökade kostnader, långsammare investeringar och därmed bland annat till stigande energipriser. Ekonomiutskottet har upprepade gånger också betonat vikten av smidiga tillståndsförfaranden. Exempelvis i samband med behandlingen av medborgarinitiativet om att ta kontroll över elpriset (MI 4/2023 rd) godkände riksdagen ett uttalande där det förutsattes att statsrådet påskyndar de åtgärder i regeringsprogrammet som med hänsyn till miljömålen leder till smidigare och snabbare myndighetsprocesser i anslutning till projekt för ren elproduktion. När det gäller tillståndsprocessen har regeringen redan tagit betydande steg mot smidigare tillståndsprocesser genom att införa en modell med all service på ett enda ställe. Ekonomiutskottet anser också det vara viktigt att säkerställa att Tillstånds- och tillsynsverket framgångsrikt kan köra igång sin verksamhet och att verket tilldelas tillräckliga resurser.

Välfungerande elmarknader, tillräcklig elförsörjning och leveranssäkerhet

Elsystemet bygger på solid egen och ren elproduktion, ett tillförlitligt och starkt stamnät för el, leveranssäkra distributionsnät och goda och mångsidiga överföringsförbindelser med grannstater i EU/EES.

Enligt utvecklingsberäkningarna i den energi- och klimatpolitiska strategin ökar den slutliga energianvändningen något innan den börjar minska efter 2025. År 2030 beräknas den slutliga användningen vara cirka 255 terawattimmar (TWh), vilket motsvarar en total energianvändning på cirka 360 TWh. Elförbrukningen väntas dock öka märkbart. Den totala elförbrukningen har under de senaste åren varierat mellan 80 och 90 TWh beroende på vädret och de ekonomiska konjunkturerna. I utvecklingsberäkningarna ökar förbrukningen snabbt i takt med

Betänkande EkUB 10/2026 rd

energiomställningen och elektrifieringen av samhället. Enligt beräkningarna är förbrukningen över 100 TWh år 2030, cirka 120 TWh år 2035 och cirka 130 TWh år 2040.

Då man ser på den slutliga energianvändningen per sektor bör man särskilt notera att användningen effektiviseras betydligt i synnerhet inom transporter och boende och att fjärrvärmeförbrukningen minskar då byggnadernas energiprestanda förbättras. Ur denna synvinkel är det viktigt att främja energieffektivitet, rikta åtgärderna kostnadseffektivt och trygga fortsatta energieffektivitetsavtal. Slut användningen av el kommer trots detta att öka, särskilt inom transportsektorn och industrin.

Vid ekonomiutskottets sakkunnigutfrågning påpekades det att det också har framförts mer ambitiösa bedömningar av utvecklingen av den totala elförbrukningen och därmed elektrifieringen av samhället. I ljuset av dessa bedömningar kan siffrorna för den totala elförbrukningen 2030–2040 anses vara återhållsamma.

Redogörelsen tar fokus på en fungerande energimarknad. Utgångspunkten är Finlands enorma potential att skapa en förmånlig utsläppsfri elproduktion: marknadsmekanismen genererar ny produktion när det uppstår ny efterfrågan på el. Marknadsmekanismen räcker dock inte i sig till för att garantera tillräcklig tillgång till elkraft. Vid ekonomiutskottets sakkunnigutfrågning betonades frågan om tillräcklig tillgång till el.

Frågan har att göra med såväl produktionskapaciteten för ren energi som tryggheten av en fungerande och leveranssäker elmarknad. Vid sakkunnigutfrågningen bedömdes det att Finlands utsikter för de närmaste åren är rimliga. På 2030-talet ökar däremot elektrifieringen och produktionsstrukturen blir alltmer beroende av väderförhållandena, vilket ökar riskerna som gäller tillgången till el, i synnerhet under långa vindstilla och kalla perioder. Även om marknadspriserna styr investeringarna och prisfluktuationerna på ett ändamålsenligt sätt signalerar att det råder brist på el, räcker de inte i sig till för att trygga en vädersäker kapacitet.

I samband med behandlingen av medborgarinitiativet om att ta kontroll över elpriset (MI 4/2023 rd) förutsatte riksdagen att statsrådet påskyndar beredningen av en kapacitetsmekanism för att öka produktionskapaciteten för bas- och reglerkraft på ett sätt som inte orsakar staten oskäliga kostnader eller bromsar upp investeringar i ren elproduktion.

Behovet av mekanismen har identifierats också i redogörelsen, där det konstateras att det införs en stödmekanism för icke-fossil flexibilitet som för närvarande utarbetas vid arbets- och näringsministeriet. Dessutom utreds behovet av egentliga kapacitetsmekanismer i enlighet med regeringsprogrammet. Sakkunniga har också lyft fram behovet av att utan dröjsmål bereda en målinriktad och kostnadseffektiv stödmekanism (t.ex. en stödmekanism för fossilfri flexibilitet eller något annat riktat stöd) som stärker beredskapen för både kortvariga och långvariga situationer med effektbrist så att störningar på marknaden kan minimeras. Under övergångsperioden bör man vid behov också beakta att den befintliga kraftvärmeproduktionen bevaras på marknaden.

Sakkunniga har å andra sidan betonat att om en mekanism införs, ska dess syfte vara att optimera de totala kostnaderna för kunderna och fördelarna för samhällsekonomin. Utgångspunkten ska

Betänkande EkUB 10/2026 rd

vara att mekanismen är teknologineutral och öppen för efterfrågeflexibilitet samt för både befintlig och ny produktion. Den får inte heller undergräva eller försvaga lönsamheten för investeringar som gjorts eller planeras.

Ekonomiutskottet betonar också de utmaningar som elektrifieringen medför för elnäten och anslutning till dem. Hittills har anslutningskapaciteten gjort det möjligt att ansluta över 10 000 megawatt (MW) ren el till elnätet under de senaste tio åren. Samtidigt har överföringsbehovet ökat i takt med att elen transporteras över längre avstånd från produktionsinriktade områden till förbrukningsinriktade områden. Enligt den redogörelse som ekonomiutskottet fått tar tillståndsprocesserna för kraftledningsprojekt längre tid än tidigare. Det tar i dag nästan två år att få inlösnings tillstånd, och processerna för eventuella tillstånd till miljöundantag har varit utmanande. Sakkunniga har påpekat att stamnätet på vissa håll är överbelastat, trots att nätet byggs ut mer än någonsin tidigare. Det har å andra sidan gjorts ändringar i elmarknadslagen för att främja utvecklingen av elnätet, bland annat möjligheten att ansluta elförbrukning och elproduktion via samma anslutningspunkt samt möjligheten för distributörer att bygga elnät på 400 kilovolt.

Kärnenergi

Kärnenergin har en central roll också i framtidens elsystem. I energi- och klimatstrategin anses utbyggnaden av kärnkraft vara ett ytterst viktigt mål och pilotförsök med och utnyttjande av nya teknisklösningar för småskalig kärnkraft ses som en möjlighet för att säkerställa utbudet av el och värme till ett rimligt pris.

I redogörelsen betonas också att kärnenergipolitiken måste vara långsiktig, eftersom också investeringarna i kärnenergi är långsiktiga. Regeringen har som mål att få till stånd minst ett investeringsbeslut för ett traditionellt kärnkraftverk samt investeringsbeslut för flera modulära anläggningar i Finland.

Ekonomiutskottet behandlar för närvarande en totalreform av kärnenergilagen (RP 24/2026 rd), vars syfte är att stärka Finlands ställning som en attraktiv plats för produktion av kärnenergi och uppförande av nya anläggningar genom att skapa förutsättningar för snabbare och smidigare genomförande av kärnanläggningsprojekt samt att förbättra kostnadseffektiviteten inom produktionen av kärnenergi. Reformen skapar en grund för att ta i bruk såväl nuvarande som ny kärnenergiteknik till exempel genom att utveckla tillståndsprocesserna för delar och reaktorprojekt. Det är viktigt att regleringen möjliggör nya affärsmodeller och ny teknik, till exempel fjärrvärmeproduktion som baserar sig på små modulära reaktorer (SMR).

Utskottet betonar det som sägs i redogörelsen om att kärnenergi bör behandlas i unionens energipolitik på samma sätt som övriga utsläppsfria energikällor. Det är viktigt att genom aktiv och proaktiv påverkan inom EU säkerställa att detta uppnås.

Finansieringen är en avgörande faktor för genomförandet av kärnenergiprojekt. Vid ekonomiutskottets sakkunnigutfrågning har det betonats att utbyggnaden av konventionell kärnkraft i så hög grad som möjligt bör framskrida på marknadsvillkor. Ekonomiutskottet betonar dock samtidigt att traditionella, storskaliga investeringar i ny kärnkraft inte lönar sig på

Betänkande EkUB 10/2026 rd

marknadsvillkor. I redogörelsen har man därför förberett sig på att stödja byggandet av ny kärnkraft till exempel genom att bevilja en garanti för byggtiden. När det gäller utbyggnaden av kärnkraft anser utskottet att det är viktigt att omsorgsfullt utreda olika teknikalternativ, stödmodeller och effekterna på elmarknaden. Vid bedömningen av investeringarna är det viktigt att beakta de totala kostnaderna och systemets behov på lång sikt.

Vattenkraft

Redogörelsen tar fasta på vattenkraftens betydelse. Viktig med tanke på vattenkraften är riktlinjen i avsnitt 2.8.2 i redogörelsen, där det nämns att vattenkraften har en utmärkt reglerförmåga och att verksamhetsförutsättningarna för befintlig vattenkraft därför ska bevaras. Vattenkraften (inklusive pumpkraftverk) ska inte omfattas av några nya miljökrav som försämrar produktionen och i synnerhet reglerkraften. Vattenkraften har dock inte granskats i redogörelsens kapitel om utveckling av förnybar energi utan som en del av utvecklingen av elmarknaden.

Vid utskottets sakkunnigutfrågning betonades också vattenkraftens betydelse som en förnybar, utsläppsfri och flexibel form av elproduktion. Det bedöms att vattenkraften ännu en lång tid framöver kommer att vara den viktigaste flexibla resursen i elsystemet och spela en nyckelroll i att möjliggöra en ökning av den varierande elproduktionen. Vattenkraftens betydelse bygger i synnerhet på tre egenskaper: reglerförmågan, leveranssäkerheten samt den tröghet som är avgörande för elnätet och en stabil produktion.

I en utredning av vattenkraftverkens betydelse för elsystemet betonades det att de mest betydande kraftverken har koncentrerats till vissa geografiska områden. Samtidigt betonades också att alla vattenkraftverk, oberoende av storlek, har betydelse för systemet och att vattenkraftens sammantagna betydelse inte grundar sig enbart på vissa enskilda kraftverk. Små kraftverk kan relativt sett vara rentav viktigare med tanke på den regionala försörjningstryggheten och driftsäkerheten och det finns många fler små kraftverk än stora. Vattenkraftens totala betydelse grundar sig alltså på de samlade effekterna av alla anläggningar. Ekonomiutskottet anser också att det är viktigt att pumpkraftverkens betydelse lyfts fram i redogörelsen och att pumpkraftverk främjas genom att de ges företräde i tillståndsförfarandet.

Vindkraft

I redogörelsen konstateras det att de villkor som fastställts för vindkraften utvecklas så att man tillgodoser det behov av ytterligare elproduktion som är en av utgångspunkterna i regeringsprogrammet och så att man samordnar den sociala acceptansen för vindkraft med en verksamhetsmiljö som gynnar genomförandet av investeringar.

Ekonomiutskottet noterar särskilt att man har strävat efter att underlätta tillståndsförfarandena för vindkraft genom lagstiftningen om ett enda serviceställe som trädde i kraft vid ingången av 2026. Reformen främjar regeringsprogrammets mål som gäller smidiga och förutsägbara investeringstillstånd och ekonomisk tillväxt som baserar sig på den rena omställningen. Under lagstiftningsprojektet utreddes också hur MKB-förfarandena och Naturbedömningarna kan genomföras smidigare som en del av handläggningen av tillstånden. Företrädesförfarandet för projekt inom den rena omställningen har dessutom förlängts med fyra år.

Betänkande EkUB 10/2026 rd

Utskottet noterar särskilt den havsbaserade vindkraftens potential. Enligt redogörelsen ska staten möjliggöra utbyggnad av havsbaserad vindkraft motsvarande 12 gigawatt före 2040 respektive 20 gigawatt före 2050, dels genom att erbjuda projektutvecklare tillräckligt många havsbaserade vindkraftsområden, främst genom konkurrensutsättning, dels genom lagstiftning som gör det möjligt att nå dessa mål. Betingelserna för havsbaserad vindkraft förbättras i enlighet med åtgärdsplanen för den havsbaserade vindkraften, särskilt genom att sänka fastighetsskatten på vindkraftverk i territorialvatten, säkerställa villkoren för finansiering inom den ekonomiska zonen och öka täckningen av programmet för inventering av den maritima undervattensmiljön till djupare vattenområden. Vid utskottets sakkunnigutfrågning har det framförts att en omfattande utbyggnad av havsbaserad vindkraft behövs särskilt för att främja vätgasproduktionen, samtidigt som det kan vara ett sätt att förebygga de sociala konflikter som är förknippade med landbaserad vindkraft.

Vätgaskonomi och betydelsen av biogen koldioxid

Ett mål som fastställs i strategin är att säkerställa att Finland senast 2035 har en riksomfattande vätgasmarknad med därtill hörande nationell vätgasinfrastruktur. Vätgasekonomin är ett centralt instrument i energiomställningen inom industrin och trafiken och därmed i genomförandet av omställningen till ren energi. Ekonomiutskottet instämmer i miljöutskottets bedömning (MiUU 9/2026 rd) om att stora flöden av biobaserad koldioxid, tillgången på rent vatten och möjligheten att utnyttja spillvärme gör Finland till en gynnsam investeringsmiljö för projekt för produktion och vidareförädling av vätgas.

Finland eftersträvar att uppnå det i regeringsprogrammet fastställda målet om en andel på tio procent av EU:s produktion av förnybar och koldioxidsnål vätgas. Utöver nuläget har siktet ställts på tiden efter 2035, då projekten är större och produktionen, användningen, överföringen och lagringen av vätgas och elektrobränslen har utvecklats på marknaden. Finland strävar på längre sikt efter en betydande ställning på marknaden för högvärdig vätgas.

För att främja det målet anser utskottet att det är viktigt att påskynda avskiljningen och lagringen av biogen koldioxid, eftersom det inte finns någon råvara för nya lösningar inom vätgasekonomin utan tillgång till biogen koldioxid. En central utmaning i anslutning till de tekniska sänkorna är avsaknaden av EU-reglering på området och ekonomiska incitament samt att den teknisk-ekonomiska lönsamheten är dålig. Ekonomiutskottet anser det vara viktigt att främja EU-regleringen på området och starkare koppla avskiljning av biogen koldioxid till utsläppshandeln.

Sakkunniga har å andra sidan också fäst uppmärksamhet vid osäkerhetsfaktorer i anslutning till vätgasekonomin: vätgasekonominns effekter på den ekonomiska tillväxten förutsätter att det på längre sikt uppstår ekonomisk verksamhet med högt mervärde i Finland. Det är fortfarande osäkert i vilken utsträckning vätgasekonomin skulle utgöra verksamhet med högt mervärde och i vilken utsträckning det rör sig om energiproduktion med ett lägre mervärde, som skulle utnyttjas som insatsvara av företag i andra länder. Det är avgörande att stärka uppbyggnaden av hela värdekedjan för vätgas och vidareförädlade produkter. Detta omfattar användning och avskiljning av koldioxid, produktions- och överföringskapacitet för förnybar energi, lagring och logistik för råmaterial samt färdiga och halvfärdiga produkter och utveckling av andra kritiska produktionsteknologier.

Betänkande EkUB 10/2026 rd

Energisäkerhet och försörjningsberedskap

Energisäkerhet är en central faktor för ekonomisk stabilitet och samhällets välfärd. Ett mål enligt strategin är att säkerställa att energisystemet är tillförlitligt, prisvärt och hållbart. Energisäkerheten har fått en allt mer framträdande roll, också till följd av förändringarna i säkerhetsmiljön. Detta beror särskilt på det förändrade geopolitiska läget till följd av Rysslands anfallskrig mot Ukraina samt på händelser som till exempel skadorna på gasledningen Balticconnector i Östersjön.

Ekonomiutskottet anser det vara viktigt att energisäkerheten har uppfattats i vid bemärkelse i redogörelsen: energisäkerheten omfattar aspekter som gäller energipriset, hållbarheten samt leveranssäkerheten och försörjningsberedskapen. Energisäkerhets- och försörjningsberedskapsaspekten bör beaktas genomgående så att den är kopplad till alla delområden i redogörelsen.

Energisäkerheten har ett väsentligt samband med leverans- och försörjningstryggheten för el. Leveranssäkerheten och säkerställandet av flexibiliteten på elmarknaden, inklusive kapacitetsmekanismen för fossilfri flexibilitet, har behandlats mer ingående i avsnittet ovan om en fungerande elmarknad. Ekonomiutskottet betonar vikten av att säkerställa flexibiliteten på elmarknaden också med tanke på energisäkerheten. Eventuella kapacitetsmekanismer får inte minska incitamenten till efterfrågeflexibilitet och elbatterilager.

Sakkunniga har också bedömt att de hot mot el- och värmesystemets leverans- och försörjningstrygghet som det allmänna säkerhetsläget medför ännu inte har beaktats i tillräcklig grad särskilt på kort och medellång sikt. Ekonomiutskottet anser det vara viktigt att stärka förutsättningarna för att stamnäts- och elnätsbolagen, elproducenterna och fjärrvärmeproducenterna ska kunna förbättra det fysiska skyddet för kritiska anordningar och anläggningar samt förmågan till reparationer och återställning. Detta gäller särskilt elnätsbolag och stamnätsbolag.

De fossila bränslenas betydelse för försörjningsberedskapen minskar långsammare än i samhället i övrigt, bland annat på grund av att de lämpar sig för säkerhetsupplagring. Utskottet noterar att Försörjningsberedskapscentralen har inrättat ett säkerhetsupplag av brännrotv 2022. Enligt utskottet är det viktigt att redogörelsen lyfter fram vikten av att säkerställa att denna säkerhetsupplagring motsvarar försörjningsberedskapens behov också i en föränderlig geopolitisk miljö. Vid ramförhandlingarna har man nyligen beslutat att fortsätta upprätthålla lagret fram till 2030 och säkerställa tillgången till inhemsk energi som tryggar försörjningsberedskapen i olika situationer.

Ekonomiutskottet anser det vara viktigt att redogörelsen också tar fasta på trädbränslenas betydelse för Finlands värmeförsörjning och strävar efter att trygga verksamhetsförutsättningarna för kraftvärmeproduktion (CHP). Det förutsätter att bioenergins ställning tryggas som en del av energisystemet. Ekonomiutskottet noterar också att arbets- och näringsministeriet i enlighet med beslutet vid ramförhandlingarna bereder en stödmodell för att säkerställa tillräcklig tillgång till och leveranssäkerhet för energi också vintertid. Stödet ska bland annat möjliggöra byggande av biogasdrivna gasturbiner och fortsatt drift av kraftvärmeverk som drivs med biobränslen.

Betänkande EkUB 10/2026 rd

Sakkunniga har också framfört att man endast kan förlita sig på skogsbränslekedjans funktion i allvarliga störningssituationer och under undantagsförhållanden om det finns förutsättningar för verksamheten även under normala förhållanden. Utskottet påpekar samtidigt att strategins olika mål och delområden också till denna del är kopplade till varandra och stöder varandra: ett hållbart utnyttjande av bioenergi främjar utvecklingen och införandet av ny teknik, såsom avskiljning och användning av koldioxid och lösningar inom vätgasekonomin.

Den nyligen antagna totalreformen av försörjningsberedskapslagstiftningen samt genomförandet av CER-direktivet (lag om skydd av samhällets kritiska infrastruktur och om stärkande av samhällets motståndskraft) är också en del av en trygg energiförsörjning. Statsrådet godkände den 15 januari 2026 en nationell riskbedömning enligt CER-direktivet och utnämmandet av de kritiska aktörer som avses i direktivet är under beredning. Utskottet fäster också uppmärksamhet vid betydelsen av den pågående reformen av beredskapslagen. Utskottet anser det vara viktigt att säkerställa att försörjningsberedskapen också i fortsättningen bygger på ett fungerande samarbete mellan näringslivet och myndigheterna.

Sammanfattning och utvecklingsbehov

Ekonomiutskottet har i flera sammanhang, senast i sitt utlåtande om klimatplanen på medellång sikt (EkUU 5/2025 rd — SRR 9/2026 rd), framfört kritiska synpunkter på planeringssystemet för klimatpolitiken. Ekonomiutskottet hänvisar till sitt utlåtande och betonar fortfarande att systemet behöver strömlinjeformas. Till exempel överlappar de tre klimatpolitiska redogörelserna som för närvarande är anhängiga i riksdagen delvis varandra, det vill säga energi- och klimatstrategin (SRR 8/2025 rd), klimatplanen på medellång sikt (SRR 9/2025 rd) och den långsiktiga klimatplanen (SRR 11/2025 rd). Den parallella behandlingen som delvis framskrider i olika takt är inte ägnad att ge en helhetsbild av klimatpolitiken.

Också miljöutskottet har konstaterat att helheten blir splittrad och svår att överblicka, även om strategin ger en heltäckande bild av de beslutade och redan vidtagna tilläggsåtgärderna. Ekonomiutskottet fäster också kritisk uppmärksamhet vid att även om strategin eftersträvar kostnadseffektivitet och genomslag, innehåller den knappt någon bedömning av kostnaderna för och effekterna av åtgärderna och delmålen.

Redogörelsen om energi- och klimatstrategin lämnades till riksdagen först i slutet av regeringsperioden, och således finns det endast lite tid för genomförandet. Ekonomiutskottet hänvisar till miljöutskottets konstaterande om att systemet för klimatpolitisk planering bör utvecklas så att det skapas en koncis, konsekvent och tydlig helhetsbild till underlag för styrning och uppföljning av klimatåtgärderna. Detta kan ske genom ett enda strategidokument som föreläggs riksdagen förutsebart och i rätt tid. På så sätt kan man också minska den administrativa börda som olika planer medför och koppla planeringen till den övriga planeringen av statsfinanserna. Utskottet betonar att man med tanke på redogörelserna och deras betydelse bör sträva efter att både förtydliga planeringssystemet och lämna redogörelserna till riksdagen för behandling i början av valperioden.

Betänkande EkUB 10/2026 rd

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner ett ställningstagande med anledning av redogörelse SRR 8/2025 rd.

Utskottets förslag till ställningstagande

Riksdagen har ingenting att anmärka med anledning av redogörelsen, men förutsätter att statsrådet arbetar aktivt för att anläggningar som använder mer än 95 procent hållbar biomassa som bränsle bör återinföras i EU:s allmänna utsläppshandel.

Helsingfors 29.4.2026

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Vilhelm Junnila saf
vice ordförande Pauli Aalto-Setälä saml
medlem Noora Fagerström saml
medlem Lotta Hamari sd
medlem Timo Harakka sd
medlem Hilikka Kemppi cent
medlem Timo Mehtälä cent
medlem Matias Mäkynen sd
medlem Mikko Ollikainen sv
medlem Merja Rasinkangas saf
medlem Oras Tynkkynen gröna
medlem Heikki Vestman saml
medlem Sinuhe Wallinheimo saml
medlem Johannes Yrttiaho vänst
ersättare Ville Kaunisto saml.

Sekreterare var

utskottsråd Lauri Tenhunen.

Betänkande EkUB 10/2026 rd Reservation 1

Reservation 1

Motivering

Allmänt om strategin

Regeringen Orpos reviderade energi- och klimatstrategi är en besvikelse. Det fastställs ingen tydlig väg och inga tydliga steg eller åtgärder för att uppnå klimatmålen eller för att främja de viktigaste åtgärderna för att minska utsläppen under de kommande åren. Strategin är en samling politiskt färgade åtgärder som en oenig regering har nått något slags samförstånd om. Strategin innehåller inte någon jämförelse av kostnadseffekterna eller bedömning av nyttan. Det program för minskning av utsläppsskulden som ingår som bilaga till redogörelsen har ingen direkt koppling till strategin och det hänvisas inte ens till programmet i strategin. Programmet har inte som mål att uppnå målet om klimatneutralitet och strider således mot klimatlagen. Strategin strävar inte ens efter att tydligt definiera den grupp av åtgärder genom vilka målet om klimatneutralitet ska nås. För att nå målet om klimatneutralitet enligt klimatlagen senast 2035 behövs enligt det politiska scenariot (WAM) ytterligare åtgärder motsvarande 34 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Finland bör som ett förhållandevis förmöget industriland bära sitt strå till stacken när det gäller klimatåtgärderna. För att klimatåtgärderna ska ha framgång krävs det åtgärder av alla länder.

Klimatåtgärderna bidrar till samhälls ekonomin

Klimatneutralitetsmålet kan nås balanserat ur samhälls ekonomisk synvinkel, och det kan till och med höjas. Men strategin visar inte riktningen eller visionen för en ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbar framtid där det i och med utsläppsminskningståtgärderna och en allt renare industri uppstår arbete, välfärd och ekonomisk tillväxt i Finland och Europa.

Regeringens vacklande klimatpolitiska linje gynnar inte de finländska företagen, som är kraftigt engagerade i klimatmålen. En obeslutsam eller inkonsekvent politik ökar risken i anslutning till investeringar och fördröjer således dem, höjer finansieringskostnaderna och gör Finland mindre attraktivt i förhållande till andra EU-länder. För att Finlands klimatmål ska nås behövs en effektivare utfasning av fossila och processbaserade utsläpp inom utsläppshandels- och ansvarsfördelningssektorerna samt åtgärder som stärker såväl naturliga som tekniska sänkor så att Finland är klimatneutralt 2035 och utsläppsnivån negativ kort därefter. Störst är problemen inom ansvarsfördelningssektorn och i synnerhet markanvändningssektorn. När det gäller utsläppen inom ansvarsfördelningssektorn spelar minskade utsläpp från trafiken och från arbetsmaskiner och separat uppvärmning en avgörande roll.

Inom utsläppshandelssektorn har utsläppen minskat i snabb takt, vilket också konstateras i strategin. Klimatåtgärderna bör inte enbart ses som utgifter utan också som åtgärder som möjliggör ekonomisk aktivitet i en situation där Finland behöver nya förutsättningar för tillväxt. Mot denna bakgrund bör särskilt de bestämmelser som berör investeringar i förnybar energi och som försvårar genomförandet av sådana investeringar, såsom bestämmelserna om avstånd inom vindkraftsproduktionen, bedömas kritiskt.

Betänkande EkUB 10/2026 rd

Reservation 1

Strategin innehåller inga riktlinjer för nya skatteändringar, vilket är problematiskt, eftersom det krävs effektiva ekonomiska styrmedel för att nå klimatmålen, särskilt när det gäller markanvändning, transport och arbetsmaskiner.

Centrala åtgärder för att stärka kolsänkorna

Åtgärderna i redogörelsen räcker inte till för att stärka natursänkorna. För att stärka kolsänkorna är det nödvändigt att öka såväl nettosänkan som den tekniska sänkan inom markanvändningssektorn med beaktande av det nationella klimatneutralitetsmålet och EU:s mål för 2040. Det uppskattade underskottet inom markanvändningssektorn 2021–2025 överskrider mångdubbelt de årliga utsläppen inom ansvarsfördelningssektorn. Det finns en stor risk för att de uteblivna utsläppsminskningarna inom LULUCF-sektorn överförs på andra sektorer, särskilt ansvarsfördelningssektorn. Exempelvis de stigande kostnaderna inom logistikbranschen försvagar konkurrenskraften och sysselsättningen för företagen och höjer till exempel uppvärmningskostnaderna.

En hållbar användning av skogarna kan främjas i harmoni med industrins behov samt behovet av att skydda klimatet och mångfalden genom att man i skogslagen åtgärdar de omständigheter som skogsforskare har identifierat som tillväxthämmande – alltför intensiva förstagallringar samt avverkning av unga träd med liten stamdiameter – och styr den massaved som i dag går till förbränning till skogsindustrin. Förädlingsgraden för skogsindustrins produkter måste höjas för att den finländska träråvaran ska kunna användas för produkter med hög förädlingsgrad. Denna utveckling sker framför allt genom forsknings- och innovationsverksamhet. På så sätt ger en mindre mängd råvara mer mervärde och arbete.

Det finns också skäl att se över den uthålliga avverkningsmängden inom skogsbruket. Utifrån Klimatpanelens och Naturpanelens utredningar kan man konstatera att en mer måttfull avverkningsvolym kan genomföras på ett sätt som inte har oskäliga kostnadseffekter.

Den avgift för ändring av markanvändningen som nämns i regeringsprogrammet har inte beretts under innevarande regeringsperiod, även om arbetsgruppen som utrett frågan har bedömt att avgiften (tillsammans med en samling andra metoder) avsevärt kan minska skogsröjningen och minska växthusgasutsläppen med cirka 0,7–0,9 miljoner ton koldioxidekvivalenter per år. Ändringsavgiften nämns emellertid inte i strategin och regeringen bereder ingen proposition om den.

Tekniska sänkor

Redogörelsen tar fasta på vätgas, elektrobränslen och avskiljning och återvinning av koldioxid (CCU) som centrala tekniker för att minska utsläppen och främja industrins tillväxt. Redogörelsen presenterar dock inte tillräckligt konkreta åtgärder för att skala upp avskiljningen av biogen koldioxid. Det är befogat att påskynda avskiljningen och lagringen av biogen koldioxid, eftersom det inte finns någon råvara för nya lösningar inom vätgasekonomin utan tillgång till biogen koldioxid. Staten bör öka finansieringen för avskiljning av biogen koldioxid genom anbudsförfaranden. Regelstyrningen bör också utvärderas om utvecklingen inte framskrider gynnsamt. Finland släpar än så länge efter många andra nordiska länder när det gäller

Betänkande EkUB 10/2026 rd **Reservation 1**

att främja avskiljning och lagring av koldioxid. De tekniska sänkorna kommer dock inte att ersätta sänkorna inom markanvändningssektorn, utan kan vid sidan av dem stärka kolbindningen i framtiden.

Markanvändningssektorn

De scenarier för den nationella energi- och klimatpolitiken (Keito) som ligger till grund för strategin baserar sig i fråga om sänkan på en orealistisk föreställning om att skogsavverkningarna ökar till cirka 82 miljoner kubikmeter. Så omfattande avverkningar skulle höja virkespriserna så till den grad att produktionen av pappersmassa skulle bli olönsam vid många anläggningar. Under de senaste tio åren har virkesförbrukningen i genomsnitt legat på 73 miljoner kubikmeter per år. En revidering av skogslagen bör ingå i strategins urval av metoder. Rekommendationerna för skogsvård bör tas in i lagen bland annat för att reglera den första gallringen och för att vid slutavverkning säkerställa en tillräcklig stamdiameter och att skogen inte är för ung. Strategin tar inte fasta på att flera miljoner kubikmeter massaved bränns för energi i Finland. Förbränningen av massaved bör dämpas med effektiva metoder, till exempel genom att minska skattestödet, vilket i sin tur ökar incitamenten till exempelvis investeringar i värmepannor.

Genom att jämföra den mängd energived som anges i skogsstatistiken med den mängd som fås med nuvarande avverkningsnivå, framgår det att till och med 5 miljoner kubikmeter massaved används som energi i stället för att gå till förädling inom skogsindustrin. Om detta flöde kunde styras till skogsindustrin skulle avverkningarna kunna minska i motsvarande grad. Därför måste de politiska valen som gäller skogen leda till en jämvikt mellan de kortsiktiga sänkfördelarna, skogarnas tillväxtförmåga på lång sikt och de betydande ekonomiska konsekvenserna för skogsbruket, leveranskedjorna och försörjningsberedskapen.

Återvätning av torvmarker är en effektiv åtgärd för att minska markutsläpp. Åtgärden hotar inte livsmedelsförsörjningen, men markägarna måste uppmuntras till den. Sakkunniga har framfört att det i Finland bör utredas incitament, såsom skatt, för att minska utsläppen från torvmarker. Beskattningsåtgärder bör övervägas om markägaren inte tar emot stöd för återvätning (eller skogsplantering) på övergivna torvmarker och tidigare torvtäktområden. Inom jordbruket är det möjligt att skapa ytterligare kolsänkor genom att behandla åkermark med biokol.

Elektrifiering och utsläppsfri energi

Inom många sektorer är utvecklingen av elektrifieringen det samhällsekonomiskt mest fördelaktiga sättet att minska utsläppen. Det behövs kostnadseffektiva åtgärder för att minska utsläppen inom transportsektorn, uppvärmningen och industrin. Till Finlands styrkor hör att elproduktionen är så gott som utsläppsfri, elpriset är förhållandevis lågt och det finns goda förutsättningar för investeringar i den gröna omställningen. De pågående investeringsplanerna på över 300 miljarder euro bör slutföras. År 2025 var ett rekordår i investeringsväg – investeringar i den gröna omställningen genomfördes till ett totalt värde av mer än 8 miljarder euro.

I strategins industripolitiska riktlinjer lyfts inte arbetsmaskinerna fram som ett centralt område, trots att det är fråga om en exportsektor på över 7 miljarder euro i Finland. I Finland finns flera

Betänkande EkUB 10/2026 rd

Reservation 1

företag som levererar el- och hybridarbetsmaskiner till hamnar, gruvor samt metall- och skogsindustrin och andra aktörer.

Regeringens politik har delvis varit motstridig och rentav ökat utsläppen. Enligt redogörelsen kommer elförbrukningen att öka till 100–130 terawattimmar, men samtidigt strider de föreslagna begränsningarna – i synnerhet den fasta avståndsbegränsningen för vindkraft och skärpningen av planläggningen som gäller solenergi – mot målen och hindrar investeringar i utsläppsfri energi och bromsar upp den ekonomiska tillväxten. Också tillräckliga överföringsförbindelser, särskilt i nord-sydlig riktning, har en nyckelroll när det gäller att uppnå målen. I östra Finland bör man möjliggöra utbyggnad av förnybar energi med hänsyn till Försvarmaktens verksamhet samt säkerställa tillräckliga överföringsförbindelser för att främja investeringar.

Kärnkraft

En betydande del av elektriciteten i Finland produceras med kärnkraft. Det är motiverat att det i strategin finns beredskap för att bygga ut kärnkraften om det behövs. Kärnkraftsproduktionen bör dock inte beviljas offentlig finansiering. Eventuella andra stöd ska grunda sig på ett klart behov och främja ibruktagandet av ny teknik. Lösningarna ska också vara kostnadseffektiva med tanke på de offentliga finanserna och de får inte snedvrیدا marknaden. I synnerhet småskaliga modulära reaktorer kan främja utfasningen av förbränningsbaserad värmeproduktion.

Överföringsförbindelser

Tillräcklig kapacitet för elöverföring är en väsentlig förutsättning för försörjningsberedskapen och för att främja investeringar. Det bör genomföras fler projekt med gränsöverskridande elledningar och praxis för kapacitetstilldelning vid överbelastning av elnätet bör vara öppen och transparent. De projekt som är viktigast med tanke på samhällets helhetsintresse bör kunna prioriteras och det kommer sannolikt att behövas ändringar i lagstiftningen. Ett villkor för eventuell lägre beskattning eller annat stöd till datorhallarna bör vara att överskotts- och spillvärme återvinns.

Miljö säkerhet, beredskap och acceptans för den gröna omställningen

Strategin tar inte i tillräcklig utsträckning upp vilken beredskap som behövs inom miljöregleringen för att säkerställa en hållbar och social acceptans för den gröna omställningen och utvecklingen av vätgasekonomin inom den närmaste framtiden. Omställning till ren energi och ökad självförsörjning inom kritiska produktionsinriktningar är en säkerhetsfråga. Beroendet av den fossila ekonomin försvagar vår försörjningsberedskap, men samtidigt också Finlands nya energisystem – som i allt högre grad övergår till produktionsformer utan förbränning – att påverkas av störningar i världshandeln, eftersom systemet fortfarande är beroende av import av material. Dessa risker borde ha analyserats betydligt grundligare i redogörelsen. Klimatsäkerheten är en del av den övergripande säkerheten och Finlands elsystem bör bättre än tidigare förbereda sig på varierande väderförhållanden och ökade stormar.

Sambandet mellan en utökning av gruvverksamheten, kritiska mineraler och utsläppsfri energiproduktion samt miljökonsekvenserna av dessa borde likaså ha behandlats i redogörelsen,

Betänkande EkUB 10/2026 rd
Reservation 1

liksom vätgasekonomin, bindningen av biogen koldioxid och den enorma mängd vatten som produktionen av grön ammoniak kräver samt konsekvenserna för miljön och för sociala frågor eller försörjningsberedskapen.

Den gröna omställningen och utfasningen av fossila bränslen sker inte utan uppbackning från invånarna. Bristen på social acceptans för den gröna omställningen kan medföra betydande samhällsliga kostnader till exempel på grund av fördröjda investeringar, resurser som överklagandeprocesserna kräver och misstroende bland invånarna. Rättviseaspekterna behandlas relativt snävt i strategin med fokus på målet att trygga energiförsörjningen i alla regioner. Social rättvisa och en jämn fördelning av kostnadsbelastningen för åtgärderna och vid behov kompensation bör säkerställas. Den gröna omställningen bör genomföras så att konsekvenserna jämnas ut mellan de olika invånargrupperna och på regional nivå. Det måste finnas tillgång till utbildning, information och stöd för lokal påverkan. Möjligheterna till en grön omställning realiseras för människor som arbetstillfällen, framtidstro och en hållbarare vardag överallt i Finland.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner följande ställningstagande med anledning av redogörelsen:

Reservationens förslag till ställningstagande

- 1. Riksdagen förutsätter att den nationella energi- och klimatstrategin uppdateras att motsvara EU:s mål för 2030 och det nationella klimatmålet för 2035 så att strategin tydligt fokuserar på energiproduktionens klimatkonsekvenser och på att stärka energisäkerheten och försörjningsberedskapen på ett kostnadseffektivt sätt.*
- 2. Riksdagen förutsätter att klimatplanen för markanvändningssektorn uppdateras utan dröjsmål för att stärka åtgärderna inom markanvändningssektorn.*

Helsingfors 29.4.2026

Lotta Hamari sd
Timo Harakka sd
Matias Mäkynen sd
Oras Tynkkynen gröna

Betänkande EkUB 10/2026 rd Reservation 2

Reservation 2

Motivering

Allmänt

Energi- och klimatstrategin styr genomförandet av energi- och klimatpolitiken. Strategin omfattar de åtgärder för att minska utsläppen som omfattas av utsläppshandeln (industri och energiproduktion) samt klimatåtgärder inom markanvändningssektorn. Strategin utgår från de utsläppsminskningmål som ställts upp i klimatlagen och på EU-nivå. I centrum för regeringen Orpos energi- och klimatstrategi står elektrifieringen av energisystemet och industrin, systemintegrationen, vätgasekonomin, investeringarna i tekniska sänkor, den havsbaserade vindkraften och kärnenergin.

Utgångspunkten för strategin är att påskynda en ren omställning inom industrin, inte att bromsa upp och stoppa klimatförändringen såsom i den föregående strategin. Regeringens mål är framför allt att säkerställa vinster för storbolagen, inte att ålägga bolagen skyldigheter att stävja klimatförändringen. De åtgärder som föreslås i redogörelsen ligger inte i linje med målen i klimatlagen. Enligt regeringens egen konsekvensbedömning har Finland ett gap på 34 miljoner ton koldioxidekvivalenter att fylla för att nå klimatlagens mål om klimatneutralitet 2035.

Efter att utvecklingen länge har gått i rätt riktning började utsläppen från trafiken åter öka 2024 som en följd av ett flertal beslut av regeringen Orpo. De åtgärder för att minska utsläppen från trafiken som regeringen föreslår räcker inte till för att kompensera ens den ökning av utsläppen från trafiken som regeringens övriga beslut medför. Regeringen har försvårat medborgarnas möjligheter till hållbar rörlighet bland annat genom att höja mervärdesskatten på kollektivtrafik.

Strategin innehåller inga genuint nya åtgärder för att lösa de viktigaste problemen i den nuvarande klimatpolitiken. De viktigaste klimatpolitiska åtgärderna, såsom ändringar i skogslagstiftningen eller ekonomiska styrmedel, lyser fortfarande med sin frånvaro. Det är dessutom osäkert om de föreslagna åtgärderna, som redan i sig är otillräckliga, kommer att genomföras, eftersom regeringen aldrig har anvisat finansiering för de planerade åtgärderna.

Regeringen låter bli att ta i bruk flera relevanta och samtidigt kostnadseffektiva klimatåtgärder som skulle leda till att fördelarna med den ekonomiska verksamhet som hänför sig till att stävja klimatkrisen tillfaller Finland. I stället för att genomföra tillräckliga åtgärder för att minska utsläppen i hemlandet stöder sig regeringen klimatpolitik på möjligheten att köpa så kallade sänkenheter eller utsläppsenheter från andra EU-länder. Tillgången till dessa är osäker och prislappen sannolikt enorm – detta är regeringen väl medveten om. Det ter sig framför allt som att regeringen förlitar sig på att EU-länderna kollektivt misslyckas och att EU "tvingas" sänka den klimatpolitiska målnivån så att de omfattande utsläppsminskningar som Finland borde åstadkomma bara kan sopas under mattan. Regeringen Orpo överför genom sin likgiltighet ett nästan omöjligt klimatpolitiskt uppdrag på nästa regering.

Betänkande EkUB 10/2026 rd **Reservation 2**

Den elektroniska omställningen och datorhallarna

Regeringen Orpo har lyft fram elektrifieringen av energisystemet och industrin som ett av spetsprojekten i sin energi- och klimatstrategi. En hållbar elektrifiering av samhället är en förutsättning för en grön och rättvis omställning. En förutsättning för industripolitiken och elektrifieringen av industrin är å sin sida en betydande ökning av elproduktionen, vilket kräver investeringar i förnybara energikällor, särskilt vindkraft, i hela landet.

Samtidigt bör man komma ihåg utmaningarna i anslutning till en snabb och omfattande elektrifiering av samhället. Också i regeringens strategi konstateras det att en eventuell snabb expansion av vätgasekonomin, datorhallarna och produktionen av elektrobränslen kan leda till att kopplingen mellan den totala energianvändningen och den ekonomiska tillväxten ökar jämfört med nuläget. Vid sidan av elektrifieringen är det minst lika viktigt att minska den totala energiförbrukningen och öka energieffektiviteten.

Regeringens energi- och klimatstrategi tar inte i tillräcklig grad fasta på utmaningarna i anslutning till datorhallarna. Utmaningarna är många. Hela tio procent av alla investeringar i datorhallar i Europa planeras bli genomförda i Finland, vilket innebär en enorm ökning av elförbrukningen. Priset blir oundvikligen högt för både samhället och miljön. De 17 nya datorhallar som för närvarande byggs i Finland beräknas kräva el motsvarande produktionen från två kärnkraftverk. Den elkonsumention och de elanslutningar som krävs till följd av investeringarna i datorhallar har negativa följder för förutsättningar för andra, mer samhällsekonomiskt nyttiga investeringar i den gröna omställningen. Efter byggfasen genererar datorhallarna knappt någon ekonomisk aktivitet alls i Finland.

Sakkunniga har varnat för att vårt elsystem kommer att stöta på problem mycket snart om projekten med datorhallarna genomförs okontrollerat. Inom största delen av de projekt som nu planeras är avsikten att datorhallarna ska förlita sig på den befintliga, stabila elproduktionen. Detta har betydande konsekvenser för tillgången till baskraft. Eftersom det inte är ändamålsenligt att datorhallarna ska anpassa sin elförbrukning, kommer konsumenterna sannolikt att betala ett mycket högt marknadspris när elen blir en bristvara.

Eftersom datorhallarna kräver el i jämn takt dygnet runt måste det finnas tillräckligt med baskraft. I praktiken kommer detta sannolikt att leda till ett tryck på att öka kärnkraften, som i sin tur är förknippad med andra betydande samhällsliga och miljömässiga problem.

När elförbrukningen ökar betydligt bör bolagen som förvaltar datorhallarna i egenskap av förmånstagare förutsättas kompensera samhället för de skadliga effekter som datorhallarna har. Dessutom bör datorhallarna åläggas att själva ordna med sin elproduktion.

Investeringar och produktionsbeslut bör som helhet granskas kritiskt med avseende på vad som produceras, vilka sysselsättningseffekter projektet väntas ha och vilka arbetsvillkor som gäller samt vem som i första hand drar nytta av produktionen. Det är mycket tvivelaktigt om de digitala jättarnas datorhallar alls medför någon nytta för Finlands ekonomi och samhälle efter byggnadsfasen. Dessa aspekter bör granskas mot de nackdelar som datorhallarna orsakar, särskilt när det gäller deras betydande elförbrukning och konsekvenserna för konsumentpriserna.

Betänkande EkUB 10/2026 rd **Reservation 2**

Projekten med datorhallar i Finland gynnar i första hand energibolagen och de digitala företag och plattform- och AI-bolag som äger hallarna.

Markanvändningssektorn och kolsänkorna

Markanvändningssektorn har en central roll, eftersom både dess utsläpp och i synnerhet kolsänkorna är betydande med tanke på klimatpolitiken som helhet. Enligt redogörelsen kommer Finland under EU:s första LULUCF-åtagandeperiod att få ett underskott på 110–115 miljoner ton koldioxidekvivalenter, vilket med beaktande av flexibiliteten skulle vara cirka 84 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Storleken på underskottet är oroväckande och förutsätter att regeringen vidtar betydande åtgärder för att öka kolsänkorna.

Redogörelsen beaktar inte i tillräcklig utsträckning de risker som kolsänkorna medför, inte bara i fråga om de klimatmål som blir allt svårare att nå utan också i fråga om de ekonomiska konsekvenserna. Den ökade användningen av skogarna och den kollapsade kolsänkan är förenade med samhällsekonomiska risker i form av EU-sanktioner. De samhällsekonomiska konsekvenserna av att målen inte nås har inte beaktats i strategin.

Enligt klimatpanelens scenarioräkningar är det omöjligt att uppnå klimatlagens klimatneutralitetsmål utan att dämpa avverkningsvolymerna. Klimatpanelens och Naturpanelens senaste utredningar har visat att en mer måttfull avverkningsvolym kan genomföras på ett sätt vars kostnadseffekter inte är oskäligen. Även detta perspektiv ignoreras helt och hållet.

Det är problematiskt att regeringens åtgärder inom markanvändningssektorn baserar sig på klimatplanen för markanvändningssektorn (Misu) från föregående valperiod. Lägesbilden för markanvändningssektorn har förändrats väsentligt sedan dess, och de årliga nettoökningar på 3 miljoner ton koldioxidekvivalenter som regeringen eftersträvar motsvarar inte i tillräcklig utsträckning det faktiska behovet av sänkor inom markanvändningssektorn. Regeringen har också avsevärt minskat finansieringen av åtgärder som ingår i klimatplanen för markanvändningssektorn.

För att åtgärds paketet för ökade kolsänkor ska bli trovärdigt anser vi att det är nödvändigt att regeringen uppdaterar klimatplanen för markanvändningssektorn, som senast lämnades till riksdagen i form av en redogörelse 2022 (SRR 7/2022 rd).

Enligt redogörelsen är cirka tre fjärdedelar av de totala utsläppen från jordbruket markrelaterade utsläpp. Av dessa utsläpp hänför sig cirka tre fjärdedelar till torvmarker. De åtgärder som enligt redogörelsen ska vidtas för att stärka de anknytande sänkorna är välkomna. Restaurering av torvmarker och återvätning av torvmarker till våtmarker är också kostnadseffektiva åtgärder som bör tas i bruk i ännu större skala.

Energi- och klimatstrategin stöder sig nu kraftigt på teknik för avskiljning, användning och lagring av koldioxid, vilket kan anses medföra både risker och möjligheter. Avskiljning av koldioxid är på längre sikt en förutsättning för att uppnå negativa koldioxidutsläpp, men det är inte en åtgärd som ersätter naturliga kolsänkor och den nationella politiken som gäller sänkor kan inte enbart stödja sig på avskiljning av koldioxid.

Betänkande EkUB 10/2026 rd Reservation 2

Finansieringen av klimatåtgärder

En effektiv klimatpolitik förutsätter att privata pengar kanaliseras till klimatpolitiken. De åtgärder i redogörelsen som syftar till att främja en koldioxid- och naturvärdesmarknad är motiverade. En frivillig marknad kan bidra till att reducera utsläppen inom markanvändningssektorn, och det är ytterst viktigt att privat finansiering kanaliseras för detta. En starkare koldioxid- och naturvärdesmarknad ökar även markägarnas möjligheter till inkomst. Den viktigaste drivkraften för marknadstillväxten är att ekologisk kompensation blir obligatorisk i enlighet med principen om att förorenaren betalar. Samtidigt måste man försäkra sig om att marknadsverksamheten faktiskt har genomslagskraft.

För att klimatpolitiken ska vara effektiv krävs det utöver privat finansiering också att det allmänna inför ekonomiska styrmedel, såsom beskattning och utsläppsrelaterade stöd. Dessa nämns inte i redogörelsen. Effektiva ekonomiska styrmedel är till exempel att införa en avgift för ändring av markanvändningen, slopa skatteutgiften för vedeldning och styra stöden till skogsindustrin så att de leder till förnyelse.

Finansieringen av klimatåtgärderna förhindras också av att de militära utgifterna ökar kraftigt och av att det har godkänts som Finlands mål att finansieringsandelen till Nato ska utgöra fem procent av bruttonationalprodukten. Det innebär att inte bara välfärdsstatens strukturer utan också åtgärderna för att bekämpa klimatförändringen äventyras allvarligt.

Kärnkraft

Investeringar i kärnenergi är ytterligare ett av regeringen Orpos spetsprojekt i energi- och klimatstrategin. Regeringen anser att utbyggnaden av kärnkraft är ett ytterst viktigt mål och ser nya tekniklösningar för småskalig kärnkraft som en möjlighet för att säkerställa utbudet av el och värme till ett rimligt pris. Regeringen beaktar dock inte ekologiska eller andra allvarliga problem som hänför sig till kärnkraften. Kärnkraften är en problematisk energiproduktionsform med tanke på säkerheten, anskaffningen av kärnbränsle och kärnavfallet.

Kärnkraften kontrolleras också av stora energibolag, alltså är det fråga om ett mycket centraliserat energisystem och en mycket centraliserad energimarknad. Det är ett problem med tanke på konsumenternas rättigheter (påverkansmöjligheter och kostnader), konkurrensen på marknaden, leveranssäkerheten och det demokratiska beslutsfattandet inom energipolitiken.

Det finns inget behov av nya kärnkraftverk i Finland. Regleringen av projekt som gäller datorhallar har en central roll när det gäller att dämpa ökningen av elförbrukningen. Dessutom är ny kärnkraft mycket dyr. I sista hand är det sannolikt elkonsumenten som får betala för dyra investeringar.

Förslag

Jag föreslår

att riksdagen godkänner följande ställningstagande med anledning av redogörelsen:

Betänkande EkUB 10/2026 rd
Reservation 2

Reservationens förslag till ställningstagande

1. Riksdagen förutsätter att statsrådet föreslår tillräckliga tilläggsåtgärder för att uppnå målet om klimatneutralitet 2035. Åtgärds paketet i den nationella energi- och klimatstrategin är otillräckligt för att uppfylla Finlands åtaganden om utsläppsminskning enligt klimatlagen och på EU-nivå.

2. Riksdagen förutsätter att statsrådet vidtar åtgärder för att bedöma behovet av projekt med datorhallar med beaktande av samhällets helhetsintresse samt för att reglera datorhallarnas verksamhet mer heltäckande än för närvarande. Det ska bland annat krävas att projekten som genomförs återvinner spillvärme, producerar förnybar el och har förmåga till flexibel elförbrukning. Samhälls- och miljöansvaret under byggfasen och i själva verksamheten måste säkerställas. Beskattningen av datorhallar bör också skärpas jämfört med nuläget, inte bara för att kompensera de ökande investeringsutgifterna inom elsystemet utan också för att stärka de offentliga finanserna.

Helsingfors 29.4.2026

Johannes Yrttiaho vänst